

U T K A S T til nasjonale bestemmelser for et seriøst arbeidsliv – fra Fellesforbundets avdelinger som organiserer arbeidere i byggebransjen

Norgesmodellen

1. Formål og bruksområde

Formålet er å motarbeide svart arbeid, sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og utstrakt bruk av innleie. Det er nulltoleranse for svart arbeid og sosial dumping. Dette syneliggjøres ved å innta seriøsitetsbestemmelser i alle bygg- og anleggskontrakter i forbindelse med offentlige anskaffelser. Bestemmelsene har som mål å hindre at useriøse og kriminelle aktører blir leverandører i offentlige anskaffelser.

2. Modellens virkeområde

Modellen gjelder for alle statlige, fylkeskommunale og kommunale virksomheter (heretter kalt Oppdragsgiver) og der disse har aksjemajoritet og/eller eierskap.

3. Seriøsitet i alle ledd

Alle krav i disse bestemmelsene gjelder for alle ledd i leveransekjeden. Alle avtaler leverandør inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal ivareta disse bestemmelsene. Tilbydere med tariffavtale skal prioriteres.

4. Krav om fast ansettelse

Ved utførelse av kontraktsarbeidet skal arbeidet utføres av leverandør og dennes ansatte i tjenesteforhold i 100% stilling. Dette uavhengig av om arbeidstaker er ansatt hos leverandør, underleverandører eller er innleid fra bemanningsbyrå.

Eventuell bruk av innleide arbeidstakere skal godkjennes i hvert enkelt tilfelle av Oppdragsgiver. Totalt skal det aldri overstige 20% av timeforbruket.

Leverandør skal før kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Ved kontraktavslutning skal det fremlegges oversikt over bemanningen og oppfylleelsesgrad. Timelister skal fremlegges på anmodning.

5. Bruk av underleverandør, herunder innleid arbeidskraft

Som hovedregel tillates det inntil ett ledd under hovedleverandør. Bemanningsforetak etter Arbeidsmiljølovens § 14.2 regnes alltid som et selvstendig ledd i kontraktskjeden.

Det kan gis dispensasjon for ytterligere ett ledd der det finnes særskilte årsaker til dette. Tillatelse til dette gjøres etter skriftlig avtale med Oppdragsgiver. Det skal stilles samme formalkrav i alle ledd av kjeden.

Bruk av underleverandører/underentrepriser skal som hovedregel fremkomme av tilbud fra hovedleverandør i konkurransen. Det skal fremkomme av kontrakten hvilke underleverandører/underentreprenører Oppdragsgiver har godkjent.

Bruk av enkeltpersonforetak eller anvendelse av innleid arbeidskraft krever skriftlig begrunnelse til Oppdragsgiver ved innlevering av tilbud og så snart det er kjent for Leverandør i hele

kontraksperioden. Oppdragsgiver skal godkjenne bruk av enkelpersonsforetak og anvendelse av innleid arbeidskraft. Innleide skal i likhet med leverandørens ansatte, og eventuell underleverandørs ansatte, ha et ansettelsesforhold som sikrer lønn mellom oppdrag, samt sikrer de ansatte mot ulovlige nulltimerskontrakter.

Der det foreligger en lokal avtale om innleie, skal innleiebedrift og bemanningsselskap kunne dokumentere at innleiebedriften er bundet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett og at skriftlig avtale om innleie på prosjektet er inngått med tillitsvalgt.

Før oppstart og under prosjektgjennomføringen skal innleiebedriften risikovurdere, informere og ha dialog med utleiebedriften om generell og prosjektspesifikk risiko forbundet med det aktuelle arbeidet.

Oppdragsgiver kan kreve at Leverandør med en frist på 3 dager besvarer konkrete henvendelser vedrørende bruk av enkeltpersonforetak og innleid arbeidskraft. All innleie av arbeidskraft må være i samsvar med arbeidsmiljølovens § 14-12, pkt 2.

All omgåelse av regelverk knyttet til innleie skal forebygges.

6. Krav til lønns- og arbeidsvilkår

Oppdragsgiver stiller krav om at ansatte hos leverandør og eventuelle underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, skal ha minst lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende landsomfattende tariffavtale, med tilhørende hovedavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser som minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, feriepenger, skift- og turnustillegg og ulempetillegg. Videre skal det kunne dokumenteres at det innbetales Pensjon (OTP) og lovbestemt yrkesskadeforsikring for samtlige ansatte.

7. Om reise, kost og losji

For å sikre et effektivt vern mot omgåelse av krav til dekning av utgifter til reise, kost og losji, skal innleiebedriften stille krav om at innleid arbeidskrafts bosted er definert i arbeidsavtalen. Ved arbeid som krever overnatting utenfor definert hjemsted, skal det dokumenteres betaling for kostnader knyttet til reise, kost og losji. Subsidiært skal dette være bedriftens hovedkontor, med bakgrunn i tariffavtalens bestemmelser om reise- og gangtid.

Når bemanningsselskap står for utleie av, eller arbeidstaker leier bopel av selskapet, eller beslektet selskap, skal det før oppstart dokumenteres at boforholdene er minst like gode som beskrevet i bilag 20 i Fellesoverenskomsten for byggfag.

8. Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Leverandør skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, Oppdragsgivers SHA-plan og Oppdragsgivers eller koordinators anvisninger.

Leverandør plikter å ha et internkontrollsystem iht forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Relevante deler av Oppdragsgivers SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom leverandørs internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Kvinner skal ha tilgang til egne garderobes på byggeplassen. Leverandør plikter å legge til rette for kjønnsdelte garderobefasiliteter.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk eller engelsk. Leverandør skal sørge for at arbeidstakerne leverandør og eventuelle underleverandører benytter, kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

Norsk skal være hovedspråk på byggeplassen, både skriftlig og muntlig. Personer i ledende funksjoner på byggeplassen, skal beherske norsk.

For å unngå at det skjer ulykker fordi ikke alle forstår informasjonen som blir gitt, gjelder i tillegg følgende:

- Minst en av det utførende personell på ethvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.
- Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstruksjoner, SJA, sikkerhetsdatatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilt mv. Dersom det er arbeidstakere på byggeplassen som ikke forstår norsk eller engelsk, er det Leverandørs ansvar at disse får nødvendig opplæring og sikkerhetsinstruksjoner på et språk de forstår.

Ved brudd på ovennevnte plikter har Oppdragsgiver rett til å stanse arbeidene i den utstrekning Oppdragsgiver anser det nødvendig.

9. Tilgang til og overføring av data fra Leverandør

Leverandøren skal på bygge- og anleggsprosjekter hvor Leverandøren er ansvarlig for adgangskontroll, gi Oppdragsgiver tilgang til den registrerte informasjonen som foreligger i Leverandørens system for registrering. Leverandøren skal kontinuerlig overføre opplysninger til et elektronisk kjernesystem for oppfølging av Leverandører som er etablert av Oppdragsgiver. Opplysninger som minimum skal overføres er unik identifisering av hver person som får adgang til byggeplass, inkludert tid for inn- og utregistrering, og øvrig informasjon på HMS-kortet. Dette skal gjøres for Leverandørens regning og risiko.

På bygge- og anleggsprosjekter hvor Oppdragsgiver har eget system for registrering, skal Leverandøren sørge for at de personer som utfører arbeid på bygge- og anleggsplassen registrerer seg i Oppdragsgivers system for registrering. Registrering skal gjøres enten på fastmontert registreringsløsning eller, dersom Oppdragsgiver krever det, ved bruk av en applikasjon som skal installeres på Leverandørens eller de enkelte arbeideres smarttelefoner/nettbrett. Dette skal gjøres for Leverandørens regning og risiko.

Oppdragsgiver kan kreve at forhåndsregistreringen av personer som skal utføre arbeid på bygge- eller anleggsplassen, skal skje direkte inn i kjernesystemet for oppfølging av Leverandører. Krav om direkte forhåndsregistrering gir ikke Leverandøren krav på ytterligere vederlag eller annen kompensasjon.

Manglende forhåndsregistrering eller manglende registrering av de personer som skal utføre arbeid på bygge- og anleggsplass, bøtelegges med kroner 750 for hvert brudd. Beløpet indeksreguleres årlig med utgangspunkt i konsumprisindeksen pr. 1. januar 2017. Leverandøren skal så langt som mulig etterregistrere de som har vært på byggeplassen uten å ha registrert seg. Ilegging av bot etter denne

bestemmelse har ingen innvirkning på Oppdragsgivers adgang til å utøve andre misligholdsbeføyelser.

10. Krav om faglærte håndverkere

Leverandør skal dokumentere at minimum 80% av de ansatte er faglærte innenfor sitt fagområde. Av dette kan inntil 10% være lærlinger og/eller personer under systematisk opplæring. Med faglærte forstås fag-/svennebrev eller tilsvarende formell utdanning. Leverandør plikter å stille tilsvarende krav til sine underleverandører. Dette gjelder også enkeltpersonforetak og innleid arbeidskraft med lønn mellom oppdrag.

11. Lærlinger

Leverandør og eventuelle underleverandører skal være tilknyttet en lærlingordning og lærlingene skal delta i arbeidet med oppfyllelse av kontrakten.

Minst 10% av byggarbeidet må utføres av lærlinger og/eller personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf Opplæringslovens § 3-5.

Unntak fra lærlingkravet kan gjøres i særskilte tilfeller dersom oppdraget ikke er egnet ut i fra art/kompleksitet eller at oppdragets varighet er kortere enn 3 måneder. Eventuelle unntak skal være i henhold til gjeldende lov og forskrift. Skriftlig begrunnelse skal godkjennes av Oppdragsgiver.

Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

12. Pliktig medlemskap i leverandørregister

Leverandøren og alle underleverandører skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK eller tilsvarende leverandørregister som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Leverandøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente SKAV-info (skatte- og avgiftsinformasjon) i hele kontraktsperioden.

13. Krav om betaling til bank

Lønn og annen godtgjørelse for samtlige arbeidstakere skal utbetales til konto i en norsk bank. Oppdragsgiver skal i tillegg til de vanlige dokumentasjonskravene kunne følge pengestrømmen ut til de ansatte.

14. Tiltak mot svart arbeid – manglende innrapportering av arbeidsforhold, inntekt og skatt

Oppdragsgiver kan ved skriftlig varsel med en ukes frist kreve fremlagt kopi av månedelig a-melding innsendt fra leverandør og eventuelle underleverandører etter a-ordningen til NAV, SSB og Skatteetaten om utvalgte ansattes inntekt, arbeidsforhold og forskuddstrekk, samt arbeidsgiveravgift og finansskatt for virksomheten.

Vesentlig manglende eller mangelfull innrapportering fra leverandør kan påberopes av Oppdragsgiver som grunnlag for heving, selv om leverandør retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet, kan Oppdragsgiver på samme måte kreve at leverandør skifter ut underleverandør. Dette skal skje uten omkostninger for Oppdragsgiver.

15. Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til lov om skatteforvaltning § 7-6.

Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer nedover i kontraktskjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

16. Revisjon og arbeidsplassinspeksjon

Oppdragsgiver, eller ekstern revisor engasjert av oppdragsgiver, kan gjennomføre revisjon hos leverandør og eventuelle underleverandører i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt, for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd.

Tillitsvalgte i Fellesforbundet, El- og It forbundet og Norsk Arbeidsmandsforbund skal ha fri adgang til alle byggeplasser innenfor Oppdragsgivers område.

Oppdragsgiver skal sette av nødvendige ressurser til å kunne kontrollere seriøsitysreglene.

17. Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs Konvensjoner 87 og 98)

Arbeidstakere og arbeidsgivere har rett til å danne, eller slutte seg til de organisasjoner de selv måtte ønske, samt til å drive kollektive forhandlinger og dele innholdet.

18. Mislighold av kontraktsforpliktelser – sanksjoner

Oppdragsgiver kan holde tilbake inntil 5 promille av kontraktssummen dersom kravene i denne kontrakt misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen rimelig frist gitt ved skriftlig varsel. Dersom kravet ikke er oppfylt ved overtakelsen avkortet vederlaget med inntil 5 promille av kontrakssummen.

Dersom kravene til lønns- og arbeidsvilkår ikke etterleves, har Oppdragsgiver rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen til det er dokumentert at forholdet var eller er brakt i orden. Summen som blir holdt tilbake skal tilsvare ca. 2 ganger besparelsen for arbeidsgiveren.

Ved vesentelig mislighold av ovennevnte plikter, kan Oppdragsgiver stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.

Eventuelt avnsar for overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt ilagt Oppdragsgiver som følge av at leverandør ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er leverandørs ansvar og skal betales av leverandør.

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser.

Leverandører med gjentatte konkurser og kriminell fortid skal utelukkes i anbudskonkurranser.